O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

BUXORO DAVLAT UNIVERSITETI

BUXORO DAVLAT 1930 UNIVERSITETI

"TASDIQLAYMAN"

O'quv ishlari bo'yicha prorektor

_____________R.G'.Jumayev

XALQ CHOLG'ULARIDA O`QITISH USLUBIYOTI

FANI BO'YICHA

SILLABUS

Bitim sohasi 100 000 — Gumanitar soha

Ta'lim sohasi: — 150000 — San`at

"Ta'lim yo`nalishi: — 5150700 — Cholg`uijrochiligi (xalq cholg`ulari)

Buxoro – 2023

Modul/Fan Sillabusi
San'atshunoslik fakulteti
5150700 — Cholg`uijrochiligi (xalq cholg`ulari)ta'lim yo'nalishi

Fan/modul:	Cholg`uijrochiligi (xalq cholg`ulari) ta'lim yo'nalishi
Fan/modul turi:	Majburiy
Fan/modul kodi:	XCHU10035
O`quv yili:	2023-2024
Semestr:	7-8
Ta'lim shakli:	Kunduzgi
Mashg'ulotlar shakli va semestrga ajratilgan soatlar:	150
Ma'ruza	28
Amaliy mashg`ulot	16
Seminar mashg'ulotlar	16
Mustaqil ta'limi	90
Kredit miqdori:	5
Haftadagi dars soatlari:	2
Baholash shakli:	ON, YN
Kurs tili:	O'zbek

FANNING MAQSADI (FM)	
FM1	Fanni o'qitishdan maqsad-xalq cholg'ulari ijrochiligida talabalariga ijro apparati, tovush hosil qilish vositalari va imkoniyatlar, zarbi va ularning turlari, musiqiy bezaklar, pozitsiya va applikatura asoslari haqida atroflicha ma'lumot berish, ularni o`rganish va o'zlashtirishdan iborat.
Fanni o`zlashtirish uchun zarur boshlang`ich bilimlar	
1	Musiqa nazriyasi
2	Solfedjio
3	Garmoniya
4	Dirijorlik
5	Orkestr
6	Analiz(tahlil)
Ta'lim natijalari (TN)	
Bilimlar jihatidan:	
TN1	**Xalq cholg'ularida ijrochilik qonun-qoidalarini egallanadi.**
TN2	O'z mutaxasisliklari bo`yicha turli janr va shakllarda yaratilgan asarlarni ijro eta olishadi.
TN3	Ijrochilik nuqtai nazardan tahlil qilish borasidagi bilim va ko'nikmalar hosil qilinadi.
Ko`nikmalar jihatidan:	

TN1	**Kompozitorlar asarlarini mukammal darajada yoritib berishlari uchun ijro texnikasi va mahorati egallanadi.** -O`zbek xalq cholg`ulari bo'yicha boshlang`ich ta'lim uslubiyoti, o`quv jarayonini rejalashtirish, yakka, ansambig` va orkestr repertuarini ijro etish bilan bog`liq ma`lumotlar haqida tasavvurga ega bo'lishi;
TN2	Xalq cholg`ularida o'qitish uslubiyotining bilim va ko'nikmalarni o'zlashtiradilar. **O`zbekiston kompozitorlik ijodiyotining asosiy janr va shakllari ijrochilik nuqtai nazardan tahlil qilish, to`laqonli ijro etish va tanqidi;**
TN3	-O`zbekiston kompozitorlarining turli janr va shakldagi maxsus asarlarini ijro uslublarini bilishi va ulardan foydalana olishi; Turli musiqiy yo`nalishlarda bilimlarga ega bo`ladilar.
TN4	- o'zbek xalq cholg`ulari uchun ijro repertuarini to`g`ri tanlash, xalq kuy-"shiqlarini ijro imkoniyatlaridan kelib chiqqan holda moslashtirish, Talabalar mazkur fan yordamida barcha ijrochilik qonun-qoidalarini egallaydilar.
TN5	Nazariy bilimga ega bo`ladilar.
TN6	O'z mutaxasisliklari bo`yicha turli janr va shakllarda yaratilgan asarlarni ijro eta olishni o'rganadilar.
TN7	Ijrochilik nuqtai nazardan tahlil qilish borasidagi bilim va ko'nikmalarni egallaydilar.

Fan/modul mazmuni		
Mashg'ulotlar shakli: Ma'ruza mashg'ulot (M) 7-semestr		
M1	2	1-mavzu. Kirish. Xalq cholg`ularida ijro holati va tovush chiqarish vositalar.
M2	2	2-mavzu: Xalq cholg'ularining ijrochilik imkoniyatlari va zarb (shtrix)lar.
M3	**2**	**3-mavzu: Musiqiy bezaklar va ularning ijro etish usullari.**
M4	**2**	**4-mavzu: Applikatura asoslari va pozitsiyalar.**
M5	**2**	5-mavzu: Musiqiy asarlar ustida ishlash.
M6	**2**	**6-mavzu: Zarbli cholg'ularda ijrochilik mahorati asoslari.**
M7	**2**	**7-mavzu: Musiqiy eshitish qobiliyati, xotira va usul sezgisi.**
JAMI	**14 soat**	

Mashg'ulotlar shakli: Ma'ruza mashg'ulot (M) 8-semestr		
M1	2	1-Mavzu: Kirish. Ta'limning turli bosqichlarida dars o'tish uslubiyati
M2	2	2-Mavzu: Xalq cholg'ularida kontsert- ijrochilik xislatlarining o`ziga xosligi
M3	**2**	**3-Mavzu: Ijro mahorati ustida ishlashning umumiy yo'llari**
M4	2	4-Mavzu: O`quvchining o`z cholg'uciga ko`nikish holatining umumiy vazifalari.
M5	2	5-Mavzu: Qo`l va barmoqlar harakati, uning ahamiyati va rivojlantirish yo'llari.
M6	**2**	**6-Mavzu: O'quvchining musiqa san'atiga va tavsiya qilingan xalq cholg`usiga bo`lgan munosabatini tarbiyalash.**
M7	2	7-mavzu: Uy vazifasini mustaqil bajarishni to`g`ri tashkil qilish.
JAMI	14 soat	

Mashg'ulotlar shakli: Amaliy mashg`ulot (A) 7-semestr		
A 1	2	O`zbek xalq cholg`ularida ijro apparatini tayanch nuqtalariga asoslang holda to`g`ri qo`yishni o`rganish hamda ularni tahlil qilish.
A 3	2	Torli chertma cholg`ularda qo`llaniladigan zarblarni o`rganish va ular ijro etish (gamma, mashq yoki musiqiy asar misolida).
A 5	**2**	**Har bir choig'uda applikatura asoslari va pozitsiyalarni o'rganish hamc ijro etish.**
A 7	2	Musiqiy asarlar ustida ishlash jarayonini o'rganib olish va xalq cholg`ulari uchun maxsus yaratilgan asarlarni ijrochilik nuqtai nazarda tahlil
Jami: 8 soat		

Mashg'ulotlar shakli: Amaliy mashg`ulot (A) 8-semestr		
A 1	2	Zarbli cholg`ularda ijrochilik mahorati asoslari o`rganish tahlil qil hamda mahorat sirlarini amaliyotda sinab ko'rish.
A 2	**2**	**Ta`limning turli bosqichlarida dars o'tish uslubiyati**
A 3	**2**	**Ijro mahorati ustida ishlashning umumiy yo`llari,** yakka, ansablg' va orkestr tarkibida ijro etish vazifalarini o'rganish va o`z amaliyotida sinal ko'rish.
A 4	2	Torli kamonli va damli cholg`ularda qo`llaniladigan zarblarni aniqlash va **musiqa namunalari orqali namoyon etish.**
JAMI	**8 soat**	

Amaliy **mashg'ulotlar mulg'timedia qurilmalari bilan jihozlangan auditoriyada b akademik guruhga bir professor-o'qituvchi tomonidan o`tkazilishi zarur. Mashg`ulotlarc faol va interaktiv usullar yordamida o`tilishi, mos ravishda munosib pedagogik v axborot texnologiyalar qo`llanilishi maqsadga muvofiq.**

Mashg'ulotlar shakli: Seminar mashg'ulot (S) 7-semestr		
S1	2	Torli mizrobli cholg`ularda qo`llaniladigan zarblarni o'rganish va ularni ijro etish (gamma, mashq yoki musiqiy asar misolida) hamda yozma ravishda topshirish.
S2	**2**	**Musiqiy bezaklarni har bir cholg'u guruhida qanday ijro etilishini o`rganish va tahlil qilish hamda yozma ravishda misollar orqali tushuntirib** berish.
S3	2	Musiqiy eshitish qobiliyati, usul sezgisi va xotirani turlarini o`rganish va ularni tahlil qilish. Aniq misollar orqali tushuntirib berish.
S4	2	Musiqiy asarlar ustida ishlash jarayonini o'rganib olish va xalq cholg`ulariorkestrlari uchun maxsus yaratilgan asarlarni ijrochilik nuqtai nazardan tahlil qilish.
JAMI		8 soat

Mashg'ulotlar shakli: Seminar mashg'ulot (S) 8-semestr		
M1	2	Musiqiy eshitish qobiliyati usul sezgisi va xotirani turlarini o`rganish va ylarni tahlil qilish hamda aniq misollar orqali ularni rivojlantirish usullarini namoyon etish.
M2	**2**	**Xalq cholg`ularida kontsert- ijrochilik xislatlarining o"ziga xosligi.**
M3	**2**	**Qo`l va barmoqlar harakati, uning ahamiyati va rivojlantirish yo`llarini** aniqlash va aniq musiqiy namunalar orqali amalga oshirish hamda **yozma ravishda aks ettirish.**
M4	2	Torli urma va torli chertma cholg`ularda qo`llaniladigan zarblarni **aniqlash va musiqa namunalari orqali namoyon etish hamda yozma ravishda topshirish.**
JAMI		**8 soat**

Mashg'ulotlar shakli: Mustaqil ta'lim (MT) 7-semestr		
MT1	**6**	Postanovka, ya'ni ijro apparatini o'rganish (barcha cholg`ularda).
MT2	**6**	**O'zbek xalq cholg`ularida ijro imkoniyatlari.**
MT3	**6**	**O'zbek xalq cholg`ularida tovush hosil qilish vositalari.**
MT4	**6**	Turli cholg`u guruhlarida qo`llaniladigan zarblar va ularning turlari.
MT5	**6**	**Musiqiy bezaklar.**
MT6	**6**	**Musiqiy bezaklarning qo`llanilishi.**
MT7	**6**	**O'zbekiston kompozitorlarining yakka cholg`ular uchun yaratgan asarlarining ijrochilik tahlili.**
MT8	**6**	**Musiqiy asarlar ustida ishlashning o`ziga xos xususiyatlari.**
Jami	**48**	

Mashg'ulotlar shakli: Mustaqil ta'lim (MT) 8-semestr		
MT1	6	O`zbekiston kompozitorlarining orkestrlar uchun maxsus yaratgan asarlarining ijrochilik nuqtai nazardan tahlili.
MT2	6	Gamma va mashqlar hamda ularning ijro mahoratini oshirishdagi ahamiyati.
MT3	6	Etyud va mashqlar hamda ularning ijro mahoratini oshirishdagi ahamiyati.
MT4	6	O'zbek xalq cholg`ularining ijrochilik imkoniyatlari haqida.
MT5	**6**	1990 yillarda O'zbekiston kompozitorlari tomonidan xalq cholg`ulari orkestri uchun yangi janrlarda yaratilgan asarlar.
MT6	6	"Buxoroi-Sharif" teleoperasi va "Nodira" telebaleti haqida.
MT7	6	O'zbekiston kompozitorlarining xalq cholg`ulari uchun yaratgan maxsus asarlari.
Jami	42	

Jami umumiy- 90 soat

Talaba mustaqil ta'limni tayyorlashda muayyan fanning xususiyatlarini hisobga olgan holda quyidagi shakllardan foydalanish tavsiya etiladi:

Darslik va o`quv qo'llanmalar bo'yicha fan boblari va mavzularini o`rganish, tarqatma materiallar bo'yicha ma'ruzalar qismini o`zlashtirish, maxsus adabiyotlar bo'yicha fan bo'limlari yoki mavzulari ustida ishlash, masofaviy ta'lim. Talabaga mustaqil ta'limning mavzulari beriladi, bu mavzular buyicha egallanishi kerak bo'lgan bilim, ko'nikma va malakalar, muddati va topshirish shakli aytiladi. Ko'rsatilgan muddatda nazariy material konspekti, referati tayorlanib topshirilishi shart.Mustaqil o`zlashtiriladigan mavzular bo'yicha talabalar tomonidan testlar yechiladi va yakuniy nazariy testi yozma ravishda yechib topshiriladi.

Ta'lim texnologiyalari va metodlari:

- Ma'ruza;
- interfaol keys-stadilar;
- seminarlar (mantiqiy fikrlash, tezkor savol-javoblar);
- guruhlarda ishlash;
- taqdimotlarni qilish;
- individual loyihalar;
- jamoa bo`lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar:

Kreditlarni olish uchun talablar:

Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to`la o`zlashtirish, tahlil natijalarini to'g`ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish. Yakuniy nazorat bo`yicha yozma ishni topshirish.

Asosiy adabiyotlar:

Nurmatov H. Rubob darsligi, T., 2003. Ergashev G`. Afg'on rubobi darsli Ergashev G`. Gullar raqsi. T. 1993. Nazarov 0. Qashqar rubobida o`qitish uslubiyoti. T., 2008: Kamolxo'jaev O. Doyra darsligi. T., 2011 Nazirov Q. G`ijjak. T.. 2012. Toshmuxamedov M. Ya.Sabzanovning chol, Dadamuhamedov A. Prima rubobi darsi

1	D.Y.Ruziyev Konsert ijrochiligi asoslari-darslik B.2022
2	**Mirziyoyev SH.M. Buyuk kelajagimizni mard va oliyjanob xalqimiz bilan birga quramiz. 2017 yil**
3	Mirziyoyev SH.M. Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini ta'minlash - yurt taraqqiyoti va xalq farovonligining garovi. 2017 yil
4	Mirziyoyev SH.M. Erkin va farovon, demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda quramiz. 2017 yil
5	2017-2021 yillarda O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta **ustuvor yo'nalishi bo'yicha harakatlar strategiyasi.**
6	O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "O'zbekiston Yozuvchilar uyushmasi faoliyatini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi Qarori. 2018 yil, 5 aprel.
7	O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Milliy madaniyatni yanada rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi 2018 yil 28 noyabr Qarori.
8	Mahmudov I. "Boshqaruv psixologiyasi" T.: "Akademiya", O'quv qo'llanma. 2010.
9	Usmonov Q. Boshlang'ich rubob darsligi, T., 2004
1o	Nurmatov H. Rubob darsligi. T., 1993.
11	**Беляев В- Музыкальные инструменты Узбекистана. Т.. 1933.**
12	Кароматов Ф. Узбекская инструментальная музыка. Т. 1972.
13	ВызгоТ. Музыкальные инструменты Средней Азии. М. 1980
14	**Mirziyoyev SH.M. Tanqidiy tahlil, qat'iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik** – har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo'lishi kerak. O'zbekiston **Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2016 yil yakunlari va 2017 yil istiqbollariga bag'ishlangan majlisidagi nutqi. //Xalq so'zi gazetasi.**

BALLAR TAQSIMOTI:

Oraliq nazorat	**- 30 ball.**
Joriy nazorat 1	**- 15 ball.**
Joriy nazorat 2	**- 15 ball.**
Kredit	**-10 bal**
Yakuniy nazorat	**- 30 ball.**
Jami:	**100 ball**

TALABALARNI BAHOLASH TARTIBI

Baholash tartibi o'z ichiga nazoratlar turini (oraliq, joriy va yakuniy) qamrab oladi. Talabaning o'zlashtirish darajasi quyidagi yo'l bilan baholanadi:

Darajasi	Ballar (foiz)	Reyting	
A+	95 - 100 ball	5	A'LO
A	90 - 94 ball	4.0	
B+	85 - 89 ball	3.5	JUDA YAXSHI
B	80 - 84 ball	3.0	
C+	75 - 79 ball	2.5	YAXSHI
C	70 - 74 ball	2.0	
D+	65 - 69 ball	1.5	SHARTLI O'TDI
D	60 - 64 ball	1.0	
F	59 ball va undan past	0.0	O'TMADI

TALABANING O'ZLASHTIRISHINI BAHOLASH MEZONLARI

"A+", "A", "B+" baho: talaba materiallarni mustaqil ravishda tez o'zlashtiradi; xatolarga yo'l qo'ymaydi; mashg'ulotlarda faol ishtirok etadi; savollarga to'liq va aniq javob beradi.

"B", "C+", "C" baho: talaba materiallarni yaxshi o'zlashtirgan, uni mantiqiy ifoda eta oladi; mashg'ulotlarda faol ishtirok etadi; savollarga to'liq va aniq javob beradi, biroq uncha jiddiy bo'lmagan xatolarga yo'l qo'yadi.

"D+", "D" baho: asosiy materiallarni biladi, biroq aniq ifoda etishga qiynaladi; savollarga javob berishda aniqlik va to'liqlik yetishmaydi; materiqllarni taqdim etishda ayrim xatoliklarga yo'l qo'yadi; kommunikatsiya jarayonida qiyinchilik sezadi.

"F" (o'tmadi) baho: materiallarni o'zlashtirmagan; savollarga javob bera olmaydi; mashg'ulotlarda ishtirok etmaydi.

Talabalarni baholashda quyidagilar hisobga olinadi:
- mashg'ulotlardagi ishtiroki (davomat);
- mashg'ulotlardagi faollik va ijodkorlik;
- asosiy va qo'shimcha o'quv materiallarini o'zlashtirish;
- mustaqil ta'lim bo'yicha topshiriqlarni o'z vaqtida bajarish;
- nazoratning barcha turlarinii o'z vaqtida bajarish.

AKADEMIK VA ETIK TALABLAR

-Nazorat topshiriqlarini bajarishda ko'chirmakashlik (plagiat) ka yo'l qo'yilmaydi.

-Test, o'quv loyihalari, mustaqil ishlar, oraliq, joriy, yakuniy nazorat topshiriqlarini boshqa shaxslardan ko'chirib olinishiga yo'l qo'yilmaydi, boshqa talabaning o'rniga imtihon topshirish ta'qiqlanadi.

-Kurs bo'yicha har qanday nazorat topshirig'ini soxtalashtirgan talaba "fanni o'zlashtirmagan" ("F") hisoblanadi.

-Mashg'ulotlar paytida mobil aloqa va boshqa elektron qurilmalardan foydalanishga yo'l qo'yilmaydi.

-Mashg'ulotlar paytida auditoriyada (virtual auditoriyada) belgilangan talablarga zid harakatlar qilish mumkin emas.

-Boshqalar va turli fikrlarga tolerant munosabatda bo'lish talab etiladi.

alabaning fan bo'yicha o`zlashtirish ko`rsatkichini nazorat qilishda quyidagi mezonlar tavsiya tiladi:

baho olishi uchun talabaning bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim:

- fanning mohiyati va mazmunini to`liq yorita olsa;
- fandagi mavzularni bayon qilishda ilmiylik va mantiqiylik saqlanib, ilmiy xatolik va halkashliklarga yo`l qo`ymasa;
- fan bo`yicha mavzu materiallarining nazariy yoki amaliy ahamiyati haqida aniq asavvurga ega bo'lsa;
- fan doirasida mustaqil erkin fikrlash qobiliyatini namoyon eta olsa;
- berilgan savollarga aniq va lo'nda javob bera olsa;
- konspektga puxta tayyorlangan bo'lsa:
- mustaqil topshiriqlarni to'liq aniq bajargan bo'lsa;
- fanga tegishli qonunlar va boshqa me`yoriy-huquqiy hujjatlarni to`liq o`zlashtirgan bo`lsa;
- fanga tegishli mavzulardan biri bo'yicha ilmiy maqola chop ettirgan bo'lsa;
- tarixiy jarayonlarni sharhlay bilsa;
- 4 baho olishi uchun talabaning bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim:
- fanning mohiyati va mazmunini tushungan, fandagi mavzularni bayon qilishda ilmiy va mantiqiy chalkashliklarga yo'l qo'ymasa;
- fanning mazmunini, amaliy ahamiyatini tushungan bo'lsa;
- fan bo`yicha berilgan vazifa va topshiriqlarni o'quv dasturi doirasida bajarsa;
- fan bo`yicha berilgan savollarga to`g`ri javob bera olsa;
- fan bo'yicha kosnpektini puxta shakllantirgan bo'lsa;
- fanga tegishli qonunlar va boshqa me'yoriy hujjatlarni o'zlashtirgan bo'lsa;
- 3 baho olishi uchun talabaning bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim:
- fan haqida umumiy tushunchaga ega bo'lsa;
- fandagi mavzularni tor doirada yoritib, bayon qilishda ayrim chalkashliklarga yo`l qo`ysa;
- bayon qilish ravon bo'lmasa;
- fan bo'yicha savollarga mujmal va chalkash javoblar olinsa;
- fan bo'yicha matn puxta shakllantirilmagan bo`lsa;
- quyidagi hollarda talabaning bilim darajasi qoniqarsiz 2 baho bilan baholanishi mumkin:
- fan bo`yicha mashg'ulotlarga tayyorgarlik ko`rilmagan bo`lsa;
- fanbo`yicha mashg`ulotlarga doir hech qanday tasavvurga ega
- bo`lmasa; fan bo`yicha matnlarni boshqalardan ko`chirib olganligi sezilib tursa;
- fan bo'yicha matnda jiddiy xato va chalkashliklarga yo`l qo`yilgan bo`lsa;
- fanga doir berilgan savollarga javob olinmasa;
- fanni bilmasa;

Kontakt soatlari*: mustaqil ta'lim topshiriqlarini bajarish, ularni taqdim etish, zarur ma'lumotlar va turli materiallar bo'yicha savollarga quyidagi grafik asosida o'qituvchiga murijaat qilishingiz mumkin:

№	Kun	Vaqt	Xona
1.	Chorshanba	14.00-15.00	310
2.	Jum'a	14.00-15.00	310

Fan o'qituvchisi to'g'risida ma'lumot

Muallif:	Muxamedov To'lqinjon Djurayevich +99897 855 08 68
E-mail:	Muxamedov@gmail.com
Tashkilot:	Buxoro davlat universiteti, Musiqa ijrochiligi va madaniyat kafedrasi
Taqrizchilar:	**Pedagogika fanlari nomzodi, professor D.Y.Ro'ziyev** **Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent** T.I.Rajabov

Fanning Sillabusi O'zbekiston Davlat konservatoriyasida 14.08.2020–yil № BD-5150700- 3.07 tartib raqami bilan ro'yxatga olinib tasdiqlangan Namunaviy fan dasturiga muvofiq ishlab chiqilgan.

Sillabus universitet o'quv-uslubiy Kengashining 2023-yil 29-avgustdagi 1-sonli yig'ilish bayoni bilan tasdiqlangan.

Mazkur Sillabus "Musiqa irjochiligi va madaniyat kafedrasi"ning 2023- yil 27 -avgustdagi 1-sonli yig'ilish bayoni bilan ma'qullangan.

O'quv uslubiy department boshlig'i M.A.Tursunov

Fakultet dekani S.S.Azimov

Kafedra mudiri T.I.Rajabov

Tuzuvchi T.D.Muxamedov